

Teilhard de Chardin a „psychika“ / „Psychika“ jako zdroj aktivity (u Teilharda de Chardin)

Teilhard de Chardin ztotožňuje „niternost“ a „psychiku“; spoléhá na to, že ona „síla“, která „žene“ vesmír směrem ke zkomplexňování (k centro-komplexitě), která vyvolává onen vesmírný jev „oživování“ a tlačí jej k dalším a dalším pokrokům, „má psychickou povahu“ (178). Teilhard používá vzhledem k úzké spjatosti této „psychické síly“ s životem také pojmenování „chuť žít“, a říká o ní, že to je „základní zpružina, která pohání a řídí vesmír po jeho hlavní ose komplexnosti a vědomí“ (179). A v tomto duchu dále potom např. hovoří o „dobré i špatné rezonanci“ v „dávkování“ chuti žít, apod. Z toho všeho je naprosto zřejmé, že nepovažuje psychiku (resp. vědomí) za nic sekundárního či dokonce epifenomenálního, ale přece jenom má stále na mysli něco „předmětného. Nemám za to, že je smysluplné vytýkat tomuto pojetí nějaký „panpsychismus“, neboť každému mysliteli je třeba přiznat právo pojmově vymezit význam nějakého slova (v tomto případě duše resp. PSYCHÉ a psychika, psychično atd.) po svém. Jde mi však o něco jiného: Teilhard má, jak se zdá, sklon zařadit onu „psychickou sílu“ mezi ostatní „síly“ a pouze upřesňovat její charakter (např. jakožto proměnné a křehké veličiny apod.). Už ten termín „veličina“ (nemám po ruce francouzský text) sám ukazuje na to, že tu nadále zůstávají určité relikty onoho tradičního „zpředměťňování“ a snad dokonce jakési „kvantifikace“.

(Písek, 061111-2.)